
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:1

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Sammanfattning

Kyrkostyrelsen föreslår nya bestämmelser i kyrkoordningen som anger att den som är behörig att utöva uppdraget som präst och som vigs till diakon inte får utöva uppdraget som präst samt att den som är behörig att utöva uppdraget som diakon och som vigs till präst inte får utöva uppdraget som diakon.

Utskottet föreslår att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 avsnitt 1, Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 avsnitt 1 i Ln 2021:1y, *bilaga 2*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 avsnitt 1 i Kn 2021:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

I kyrkoordningens kapitel 31 och 32 anges vem som är behörig att utöva uppdraget som präst respektive diakon. I den första bestämmelsen i båda kapitlen anges att behörig är den som har vigts till präst respektive diakon i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

Det finns inte någon bestämmelse som anger om den som har vigts både till diakon och till präst är behörig att utöva båda uppdragen eller vad som gäller angående utövande av det tidigare uppdraget. För biskopar gäller att enbart den som är prästvigd

kan vigas till biskop och att samtliga bestämmelser som gäller behörighet att utöva uppdraget som präst också gäller uppdraget som biskop. Behörighetsfrågorna för den som har vigts både till diakon och till präst har inte på motsvarande sätt reglerats i kyrkoordningen.

Endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst får enligt 34 kap. 8 § vara anställd som präst. Endast den som är behörig att utöva uppdraget som diakon får enligt bestämmelserna i 32 kap. vara anställd som diakon eller på en befattning med benämning där ordet diakon ingår eller en där sådan behörighet på annat sätt har angetts som villkor för anställning.

Den som är eller har varit behörig att utöva uppdraget som präst respektive diakon har tystnadsplikt för vissa uppgifter enligt 9 § i kapitlen 31 och 32. Tystnadsplikten skiljer sig åt för präster respektive diakoner.

I kyrkoordningen finns även bestämmelser om att endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst får fullgöra uppgifter på gudstjänstlivets område som hör samman med prästens särskilda uppdrag avseende Ordet och sakramentsförvaltningen. Behörigheten är knuten till vinningen och inte till en anställning.

De bestämmelser som rör obehörigförklaring, 11 och 12 §§ i kapitlen 31 och 32, gäller inte bara ett av uppdragen utan vinningstjänsten som helhet.

Ärendets initierande och beredning

Till 2014 års kyrkomöte inkom motionen *Byte av uppdrag inom vinningstjänsten* (2014:15). Bakgrunden var att det i kyrkoordningen inte finns några bestämmelser om vad som gäller när någon som är behörig att utöva ett uppdrag inom vinningstjänsten, diakon eller präst, vigs även till det andra uppdraget, exempelvis angående behörighet att anställas på befattning som diakon eller präst eller när brott mot vinningslöftena ska prövas.

I nämnda motion föreslogs nya bestämmelser i kyrkoordningen för byte av uppdrag inom vinningstjänsten. Kyrkorättsutskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att mer beredning behövdes, Kr 2014:5y, vilket tillsyns- och uppdragsutskottet instämde i, TU 2014:3. Tillsyns- och uppdragsutskottet framhöll dock att det kan uppstå oklarheter för och omkring den som är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon och att det därför fanns skäl att utreda frågan vidare. Kyrkomötet beslutade med anledning av motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och som diakon (KmSkr 2014:7). Kyrkostyrelsen beslutade därefter om utredningen *Byte av uppdrag inom vinningstjänsten* (Ks 2014-1310) som skulle beredas med särskild hänsyn till teologiska aspekter.

Under beredningen har två remissrundor genomförts. Utfallet av den första visade att det inte fanns stöd hos remissorganen för att den som har vigts först till ett uppdrag inom vinningstjänsten och sedan till ett annat ska kunna växla mellan uppdragen. Remissvaren på den andra remissen, vilken inkluderade förslag till kyrkoordningsändringar, föranledde justering av förslaget på så sätt att efter en andra vinning, till präst eller diakon, kan den som vigts inte förklaras behörig att utöva det tidigare uppdraget.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsen föreslår i sin skrivelse att kyrkoordningen ska kompletteras med bestämmelser angående behörigheten inom vinningstjänsten när en person som är behörig att utöva endera av uppdragen som diakon eller präst vigs till det andra uppdraget. Bestämmelserna ska klargöra vad som gäller vid handläggningen av

behörighetsärenden och obehörighetsärenden i domkapitlet och skapa förutsättningar för tydlighet i församling och för den enskilda person som har vigts både till diakon och till präst.

I de föreslagna bestämmelserna görs det tydligt att ett nytt uppdrag inom vigningstjänsten medför att man lämnar det tidigare uppdraget. Hittills har det handlat om att diakoner har vigts till präster, vilket enligt förslaget kommer att anges i kyrkoordningen. Det kommer även att anges att en präst som vigs till diakon inte längre får utöva det tidigare uppdraget som präst.

Den reglering i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslår följer Svenska kyrkans syn på vigningstjänsten nämligen att det finns *en* vigningstjänst som är treledad och där uppdragen inom vigningstjänsten är teologiskt parallellställda. Uppdragen innebär olika befogenheter och ansvar, vilket kräver reglering av vad som ska gälla när en diakon vigs till präst och en präst vigs till diakon. Den som i präst- eller diakonvigning får ett nytt uppdrag lämnar definitivt och oåterkalleligt sitt tidigare uppdrag och är inte längre behörig att anställas på en befattning med det tidigare uppdraget. Den präst som vigts till diakon får inte längre utföra sådant som enligt kyrkoordningen hör till uppdraget som präst. Det handlar inte om någon obehörigförklaring avseende det tidigare uppdraget utan benämningen ”får inte utöva” ska användas för det tidigare uppdraget.

Vid tillämpningen av 12 § om obehörigförklaring i 31 och 32 kap. ska domkapitlet vid prövningen av om någon har brutit mot sina vigningslöften förhålla sig till de löften som den enskilda prästen respektive diakonen har avgivit. Den som är vigd både till diakon och präst ska vid prövning av frågan om brott mot vigningslöftena prövas både gentemot avgivna diakon- och prästlöften. Den präst eller diakon som förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst blir även obehörig att utöva det tidigare uppdraget inom kyrkans vigningstjänst.

De föreslagna bestämmelserna gäller även den som tidigare, dvs. före det att de föreslagna ändringarna börjar gälla, har vigts både till uppdraget som diakon och till uppdraget som präst.

Tystnadsplikten för präst respektive diakon skiljer sig åt och den som vigs till ett nytt uppdrag går in i detta uppdrag med dess tystnadsplikt. Den tystnadsplikt som gällde när uppgifterna lämnades gäller även fortsättningsvis oavsett om prästen eller diakonen senare har fått ett annat uppdrag inom vigningstjänsten eller inte längre är behörig att utöva vigningstjänsten.

De kyrkoordningsändringar som kyrkostyrelsen föreslår är enligt kyrkostyrelsens mening inte sådana att ekumeniskt samråd är nödvändigt. Kyrkostyrelsen avser däremot att, i samband med att kyrkostyrelsen överlämnar förslaget till kyrkoordningsändringar till kyrkomötet, informera berörda kyrkor och samfund om förslaget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet har inte några invändningar mot de kyrkoordningsändringar som kyrkostyrelsen har föreslagit i skrivelsen. Med en hänvisning till läronämndens yttrande samt att förslaget inte innebär någon förändring i Svenska kyrkans ämbetsteologi utan handlar om en ordningsfråga, beskrev ärkebiskop Antje Jackelén vid sitt besök i utskottet varför det inte är en fråga för ekumeniskt samråd utan blir föremål för information till de kyrkor som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med. Ärkebiskopen

TU 2021:1

har informerat Sveriges kristna råd samt generalsekreteraren för Europeiska kyrkokonferensen och inom kort kommer även kyrkoledarna i Borgågemenskapen och generalsekreteraren för Lutherska världsförbundet att få kännedom om de aktuella ändringarna.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2021:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 31 kap. 1 § och 32 kap. 1 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

1 §

Behörig att utöva uppdraget som präst är den som har vigts till präst i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

Den som är behörig att utöva uppdraget som präst och som vigs till diakon får inte utöva uppdraget som präst.

32 kap.

1 §

Behörig att utöva uppdraget som diakon är den som har vigts till diakon i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

Den som är behörig att utöva uppdraget som diakon och som vigs till präst får inte utöva uppdraget som diakon.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2022.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:1y

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 Ändringar i kyrkoordningen

Läronämnden konstaterar att skrivelsen i många avseenden ger uttryck för ställningstaganden som läronämnden tidigare har framhållit om kyrkans ämbete. Skrivelsen poängterar att vigningstjänsten är livslång och att ämbetet är kyrkans och inte något som den enskilda fritt förfogar över. Likaså betonas att vigningstjänsten syftar till församlingens andliga uppbyggelse och till att rusta församlingen för dess gemensamma uppdrag i världen. Därigenom framhålls att detta är en tjänst som är till för andra.

I tidigare yttrande har läronämnden sagt:

Svenska kyrkan har *en* vigning med samma grundläggande innehåll till de tre uppdragen som biskop, präst och diakon. Vigningen innebär att den som vigs får kyrkans kallelse att gå in i livslång tjänst med förpliktelse till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Samtidigt sker vigningen till ett särskilt ansvar eller uppdrag som biskop, präst eller diakon. Dessa uppdrag har olika karaktär. (Ln 2005:5y)

Tidigare har läronämnden framhållit: ”Vid en övergång till ett nytt uppdrag inom kyrkans vigningstjänst kvarstår möjligheten att på kallelse fullgöra uppdrag utifrån den tidigare vigningen” (Ln 2005:5y). Men eftersom skilda bestämmelser gäller för prästens och diakonens tystnadsplikt och anmälningsplikt, vilket förtydligades av kyrkomötet 2011 (KmSkr 2011:11), är det av vikt för en konfident att veta om det är med en präst eller diakon som samtalet förs.

Läronämnden menar därför att den diakon som vigs till präst, eller den präst som vigs till diakon, inte längre bör få utöva det tidigare uppdraget. Detta är ett förtydligande som handlar om uppdraget och inte om vigningen. Läronämnden ser det därför som en ordningsfråga inom ramen för Svenska kyrkans ämbetsteologi.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:1y

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2021:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1 Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

I skrivelsen föreslås ändringar i 31 och 32 kap. kyrkoordningen med bestämmelser om vad som ska gälla i det fall en präst vigs till diakon respektive i det fall en diakon vigs till präst.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:2

Biskopsvisitationen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:16 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär ett förtydligande av biskopsvisitationens uppgift.

Med hänvisning bland annat till att det ligger i biskopens ansvar att utforma visitationerna efter de aktuella förhållandena i församlingen eller pastoratet, föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:16 punkt 1,
2. avslå motion 2021:16 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:16 av Lars Arvidsson m.fl., Biskopsvisitationen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär ett förtydligande av biskopsvisitationens uppgift så att

1. det av visitationen ska framgå hur väl församlingen uppfyller målen i församlingsinstruktionen,
2. biskopen, efter visitationen, ska avge ett yttrande om vilka områden som församlingen bör utveckla eller förbättra för ökad måluppfyllelse.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:16 i Ln 2021:6y, *bilaga*.

Bakgrund

När lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och kyrkoordningen tillkom bestämdes stiftets grundläggande uppgift till att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Närmare bestämmelser om tillsynen finns i 57 kap. 1 § kyrkoordningen som inleds med att ange att stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. Sådant som ingår i tillsynen räknas upp och de åtgärder som direkt gäller församlingarnas och pastoratens verksamhet är

- ◆ råd, stöd och hjälp, dels i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor, och i förvaltningsfrågor samt beträffande hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs,
- ◆ utfärdande av församlingsinstruktion,
- ◆ biskopens visitationer,
- ◆ befogenhetsprövning, och
- ◆ beslutsprövning.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) framhöll Svenska kyrkans centralstyrelse som viktigt att främjande och tillsyn inte är två helt skilda uppgifter med en ”positiv” och en ”negativ” innebörd, utan i begreppet tillsyn ligger även att ge råd och stöd samtidigt som främjandet i vissa fall kan ses ur ett tillsynsperspektiv. Det underströks också att främjandeuppgifterna inte ska uppfattas som att stiftet passivt ska vänta på att dess tjänster ska efterfrågas av församlingarna utan stiftet ska också ta egna initiativ. Centralstyrelsen redovisade att några remissinstanser hade efterlyst närmare regler eller beskrivningar av vilka åtgärder som ska kunna vidtas i förlängningen av tillsynen, till exempel om den som står under tillsyn vägrar efterkomma tillsynsorganets påpekanden. Centralstyrelsen framhöll att när det gäller ”den mer kontrollerande funktionen som också är en del av tillsynen kommer de åtgärder som står till förfogande för tillsynsorganet att variera beroende på vilken nivå och vilka frågor det handlar om”. Det är domkapitlet som har ansvaret för de mer specifika tillsynsuppgifterna i den ovan redovisade uppräkningslistan. Vidare såg Centralstyrelsen det som självklart att ett självständigt trossamfund, i likhet med ideella föreningar av annat slag, i grunden bygger på att det finns ett samförstånd och en lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift.

En av biskopens uppgifter är enligt 8 kap. 1 § att svara för ledning och tillsyn. Biskopen är i detta ”insatt bland dem som genom kyrkans historia och i samtiden utövar *episkopé*, ledning och styrning” (biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan*, 1990). Biskopen utövar sin tillsynsfunktion i stiftet på två sätt som delvis är olika. Biskopen har en självständig tillsynsfunktion som kan utövas genom råd och förmaningar på lämpligt sätt. Biskopen är också ordförande i både stiftsstyrelse och domkapitel och har som en del av domkapitlet en mer formell tillsynsfunktion, vilken inkluderar prövning av prästers och diakoners behörighet att utöva vigningstjänsten och bland annat även kan innebära att för stiftsstyrelsen påtala behov av ändringar i den lokala kyrkliga strukturen.

Enligt 8 kap. 2 § ska biskopen visitera stiftets församlingar och kan uppdra åt kontraktsprostarna eller i särskilda fall åt domprosten att visitera församlingarna i biskopens ställe. Visitationerna är ett viktigt sätt på vilket biskopen kan fullgöra sin tillsynsuppgift men visitationerna bör också i stor utsträckning tjäna som tillfällen för erfarenhetsutbyte och inspiration och alltså vara ett led i stiftets främjandeuppgift (biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan*, 1990). Den närmare utformningen av biskopens visitationer har inte reglerats utan det är ytterst varje biskop som beslutar när och hur visitationer och annan form av tillsyn genomförs. Det är vanligt att biskopen i ett stift genomför regelbundna visitationer i församlingar och pastorat för att belysa centrala frågeställningar som finns i de flesta församlingar. Andra visitationer kan vara föranledda av en lokal problematik och vara inriktade på mer begränsade områden. Vid visitationerna ska protokoll föras som ska lämnas till domkapitlet samt till berörd församling och berört pastorat.

En församlingsinstruktion ska enligt 57 kap. 5 § innehålla de regler för församlingen och dess verksamhet som domkapitlet får besluta om samt ett pastoralt program

för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Därmed beskrivs vad det pastorala programmet ska omfatta men det anges inte någon given struktur för utformningen av det eller om församlingen ska ange mål för sin verksamhet. När det finns flera kyrkor i en församling ska det i församlingsinstruktionen redovisas hur dessa i huvudsak används. I en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat ska det även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet samt hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade i huvudsak disponeras.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:16.

Biskopsvisitationen är ett viktigt tillsynsinstrument för biskop och stift och det ligger i biskopens ansvar att utforma den efter situationen och det syfte som den aktuella visitationen har. Vid visitationer som görs i stiftets församlingar enligt en långtidsplan är församlingsinstruktionen vanligen en av de viktigaste utgångspunkterna, medan visitationer som görs med kortare varsel ofta har ett specifikt fokus där det till och med kan vara direkt olämpligt att utgå från församlingsinstruktionen. När det gäller återkoppling får berörd församling och berört pastorat alltid del av visitationsprotokollet. Frågan om ytterligare återkoppling från biskopen till församling och pastorat bör enligt utskottets mening inte regleras utan kunna anpassas till de aktuella förhållandena, på samma sätt som visitationen utformas efter situation och syfte.

Utskottet ansluter sig alltså till vad läronämnden anfört i sitt yttrande och anser att någon närmare reglering av tillsynen vid visitationer inte ska göras. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:6y

Biskopsvisitation

Läronämndens yttrande över motion 2021:16

Läronämnden konstaterar att det åligger biskopen att inom ramen för tillsynsuppdraget utföra protokollförda visitationer. Som läronämnden tidigare påpekat i Ln 2008:7y skulle en särskild kontroll av hur en specifik tillsynsuppgift utförs innebära en förändring av det ansvar som i Svenska kyrkan åligger en biskop.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:3

Diakoner i alla församlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:18 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det i varje församling ska finnas minst en anställd diakon.

Med hänvisning bland annat till att frågor som gäller församlingens diakoni och anställning av diakoner bör avgöras i församling och pastorat, föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:18.

Motionens förslag

Motion 2021:18 av Lars Arvidsson, Diakoner i alla församlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det i varje församling ska finnas minst en anställd diakon.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:18 i Ln 2021:7y, *bilaga*.

Bakgrund

I 34 kap. 1 § kyrkoordningen regleras befattningarna för en församling. Enligt bestämmelsen ska det för varje församling finnas anställd

- ♦ en kyrkoherde,
- ♦ minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
- ♦ minst en kyrkomusiker (försteorganist, organist eller kantor), samt
- ♦ det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Av 34 kap. 2 § första stycket framgår att församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

När kyrkoordningen utarbetades diskuterades frågor om reglering av den lokala tjänsteorganisationen. I betänkandet *Personal, tillsyn och överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6) konstaterades att det givetvis ingår i domkapitlets tillsyn över församlingen att bevaka att inte diakonin – som ett för hela kyrkan och för den enskilda församlingen oundgängligt uttryck för kyrkans grundläggande identitet och för

sambandet mellan ord och handling – sätts på undantag. Utredningen anförde vidare att den däremot inte funnit skäl att lägga på stiftsstyrelsen att besluta om den diakonala verksamhetens minimidimensionering i en församling på det sätt som föreslogs att prästorganisationen skulle regleras. Centralstyrelsen konstaterade i kyrkoordnings-skrivelsen till 1999 års kyrkomöte att bestämmelserna om andra befattningar för församlingar än som präster och kyrkomusiker inte innebar någon egentlig förändring i förhållande till vad som tidigare gällt. Styrelsen var inte beredd att lägga fram några förslag som skulle minska det lokala självbestämmandet.

Frågan om reglering av diakontjänster har varit föremål för kyrkomötets behandling vid ett flertal tillfällen (bland annat i betänkandena TU 2007:5 Diakoner i församling, TU 2008:10 Stärk diakonernas ställning i församlingarna, TU 2011:10 Diakonernas ställning och uppgifter, TU 2014:2 Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat, och TU 2017:9 Reglering av diakontjänster). Motioner om obligatoriska diakontjänster har tidigare avslagits av kyrkomötet med hänvisning till att församlingarna själva måste få avgöra hur den diakonala verksamheten ska bedrivas.

De senaste gångerna som frågan om reglering av antal diakontjänster behandlats i kyrkomötet var 2014 samt genom förenklad motionsbehandling 2017. I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2014:2 Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat föreslog utskottet avslag på en motion där det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till en reglering i kyrkoordningen som skulle innebära att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sina motiv för avslag på motionen anslöt sig utskottet till vad läronämnden framhöll i yttrandet Ln 2014:2y och tidigare yttrat i Ln 2007:2y.

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften ska fullgöras.

Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Utskottet konstaterade också att det som regel inte råder någon tvekan om att man vill kunna ha diakoner i arbetslagen i församlingarna och pastoraten men att det är i det lokala sammanhanget som man måste pröva hur man ska ta sitt diakonala ansvar. I detta ansvar ligger också att bedöma om det finns möjlighet att anställa en diakon eller ej. Den bedömningen ska ligga kvar lokalt och inte flyttas till stiftet, men det hindrar inte att frågan kan aktualiseras från stiftets sida, till exempel i den dialog som finns kring församlingsinstruktionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:18.

Utskottet har vid flera kyrkomöten behandlat motioner som rör frågor om reglering av diakontjänster. Diakoni är en oundgänglig del av församlingens liv vilket i kyrkoordningen uttrycks som att utövandet av diakoni är en del av församlingens grundläggande uppgift. Utskottet konstaterar att förutsättningar inte alltid finns i alla församlingar att kunna anställa en eller flera diakoner i arbetet med församlingens diakonala verksamhet. Många församlingar erfar att det är svårt att få sökande till de diakontjänster som inrättats, andra har av ekonomiska skäl inte möjlighet att anställa en diakon. Frågor som gäller församlingens diakoni och anställning av diakoner är beroende av olika förhållanden och bör avgöras i den aktuella församlingen eller pastoratet. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte är lämpligt att i

kyrkoordningen reglerar att det i varje församling ska finnas minst en anställd diakon och föreslår därför att motionen avslås.

TU 2021:3

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:7y

Diakoner i alla församlingar

Läronämndens yttrande över motion 2021:18

Diakonen är genom vigning och gärning ett barmhärtighetens tecken i församling och samhälle. (Jfr Inledning till kyrkoordningens sjunde avdelning.)

Läronämnden konstaterar att det inte föreligger några läromässiga hinder för att antalet diakontjänster regleras i kyrkoordningen. Samtidigt påminner läronämnden om sitt tidigare yttrande Ln 2007:2y:

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan om hur den diakonala uppgiften skall fullgöras.

Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahmfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:4

Visselblåsarsystem

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:36 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det kommande visselblåsarsystemet också ska innefatta en möjlighet att anmäla när social utfrysning sker på grund av politisk uppfattning eller fromhetsinriktning.

Utskottet menar att det inte vore ändamålsenligt att för kyrkan utvidga omfattningen av vilka missförhållanden som kan rapporteras i ett kommande visselblåsarsystem. Social utfrysning på arbetsplatsen och andra arbetsmiljöproblem bör enligt utskottet hanteras i den ordning som redan finns på svensk arbetsmarknad och som regleras i främst arbetsmiljölagen. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:36.

Motionens förslag

Motion 2021:36 av Fredrik Ottesen m.fl., Visselblåsarsystem

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det kommande visselblåsarsystemet också ska innefatta en möjlighet att anmäla när social utfrysning sker på grund av politisk uppfattning eller fromhetsinriktning.

Bakgrund

Kränkande särbehandling, social utfrysning och trakasserier

Kränkande särbehandling definieras som handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap. I detta ingår även olika former av diskriminering, utfrysning och trakasserier. Kränkande särbehandling kan även ske via mejl, sms och sociala medier.

De enskilda kyrkliga arbetsgivarna ansvarar för att de kyrkliga arbetsplatserna uppfyller arbetsmiljölagens (1977:1160) krav på en god arbetsmiljö, såväl fysiskt som psykosocialt.

Att motverka kränkande särbehandling ställer krav på en medveten och genomtänkt hantering av arbetsmiljöfrågor. Regler och krav på arbetsmiljön i organisatorisk och socialt hänseende har tagits fram av Arbetsmiljöverket genom föreskrifterna (AFS 2015:4) om organisatorisk och social arbetsmiljö. Föreskrifterna förtydligar vad

arbetsgivare och arbetstagare ska göra inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbete som alla arbetsgivare ska bedriva. Av 13 § i föreskrifterna framgår att arbetsgivaren dels ska klargöra att kränkande särbehandling inte accepteras i verksamheten, dels ska vidta åtgärder för att motverka förhållanden i arbetsmiljön som kan ge upphov till kränkande särbehandling. Av 14 § framgår att arbetsgivaren ska se till att det finns rutiner för hur kränkande särbehandling ska hanteras, till exempel hur och var den som är utsatt snabbt kan få hjälp. Dessa rutiner ska göras kända för medarbetarna.

I de allmänna råden till 14 § sägs att en arbetstagare som av något skäl inte kan vända sig till sin närmaste chef ska kunna vända sig till en högre chef. Arbetstagaren kan också vända sig till ett skyddsombud. Vidare framhålls att arbetsgivaren kan ge företagshälsovård eller annan sakkunnig uppdraget att ge stöd och hjälp.

Genomförande av visselblåsardirektivet

Den 29 september i år beslutade riksdagen att anta lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsarlagen). Genom visselblåsarlagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten, det så kallade visselblåsardirektivet.

Lagen innehåller bestämmelser om skydd för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och rapporterar denna information internt eller externt eller offentliggör informationen. Lagen gäller generellt inom all privat och offentlig verksamhet och innehåller bland annat bestämmelser om förbud för verksamhetsutövare, till exempel en församling, ett pastorat eller ett stift, att vidta hindrande åtgärder och repressalier gentemot en rapporterende person (till exempel en arbetstagare).

Kopplat till detta innehåller lagen bestämmelser om skyldighet för verksamhetsutövare som har 50 eller fler arbetstagare att ha interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning samt att utse personer eller enheter som är behöriga att på verksamhetsutövarens vägnar hantera rapportering. De sålunda utsedda personerna eller enheterna ska ta emot en rapport och ha kontakt med den rapporterende personen, följa upp det som rapporteras och lämna återkoppling om uppföljningen till den rapporterende personen.

Lagen träder i kraft den 17 december 2021. För verksamhetsutövare med 250 eller fler anställda, till exempel den nationella nivån, ska interna visselblåsarsystem ha inrättats senast den 17 juli 2022. För verksamhetsutövare som har 50 till 249 arbetstagare ska interna visselblåsarsystem ha inrättats senast den 17 december 2023.

I propositionen anges att den nya lagen ska gälla vid ”rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram” samt rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet som antingen strider mot en av flera utpekade unionsrättsakter, strider mot lag eller andra föreskrifter som genomför eller kompletterar en sådan unionsrättsakt eller motverkar målet eller syftet med bestämmelserna i en sådan unionsrättsakt.

Regeringen anför också i propositionen att skyddet som regel inte bör omfatta rapporter om personliga missförhållanden som uteslutande påverkar den rapporterende personen. Man anför vidare:

Konflikter och tvister av det nu nämnda slaget hanteras bäst genom de konfliktlösningsmekanismer som sedan länge finns på arbetsmarknaden. Dessa mekanismer omfattar förhandlingsordningar i kollektivavtal och

de förfaranden som finns i arbetsrättslig lagstiftning för att lösa arbetstvister. Det finns även en ordning för att hantera och ta hand om eventuella missförhållanden av arbetsmiljökaraktär.

Det framgår uttryckligen av lagen att den inte inskränker det skydd som gäller enligt annan lag, förordning eller på annan grund, till exempel arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen eller lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Det finns ingenting i lagen som hindrar en arbetsgivare eller en organisation från att införa kanaler för rapportering av saker som inte omfattas av lagen. Det förbud för verksamhetsutövare att vidta hindrande åtgärder och repressalier gentemot en rapporterande person som lagen föreskriver blir dock inte tillämplig på en sådan rapportering. Det kan också noteras att lagens utformning innebär att endast de större arbetsgivarna inom Svenska kyrkan (med fler än 50 anställda) kommer att träffas av kraven på särskilda rapporteringskanaler. Den genomsnittliga församlingen/pastoratet har mindre än 40 anställda och kommer således inte att träffas av dessa krav.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:36.

Som framgått ovan kommer lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden endast att vara tillämplig på missförhållanden som är av allmänt intresse eller strider mot eller motverkar syftet med en EU-rättsakt eller lagar och föreskrifter som genomför eller kompletterar en sådan rättsakt. Det innebär att det skydd lagen ger till en rapporterande person inte gäller för rapportering av andra typer av missförhållanden. Skulle Svenska kyrkan på egen hand införa en möjlighet att rapportera också andra typer av missförhållanden skulle det inte innebära att även lagens skydd, till exempel mot repressalier från arbetsgivaren, skulle bli tillämpliga på sådan rapportering. Enligt utskottets mening är det därför inte ändamålsenligt för Svenska kyrkan att på det sättet utvidga omfattningen av vilka missförhållanden som kan rapporteras i ett kommande visselblåsarsystem.

Arbetsmiljöproblem ska alltid tas på största allvar och social utfrysning kan aldrig accepteras på en arbetsplats. Utskottet menar emellertid att den typen av missförhållanden bör hanteras i den ordning som redan finns på svensk arbetsmarknad och som regleras i främst arbetsmiljölagen. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

TU 2021:4

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar sig mot beslutet till förmån för motion 2021:36.

Jonas Chongera

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:5

Behörighetsprövning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:39 i vilken motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att präster som har en anställning i Svenska kyrkan inte ska omfattas av reglerna om behörighetsprövning i domkapitlet när de söker en annan anställning.

Utskottet anser att skälen för behörighetsprövningen väger tungt och att reglerna om när behörighetsprövning ska göras sammantaget är väl avvägda, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:39 punkt 1,
2. avslå motion 2021:39 punkt 2,
3. avslå motion 2021:39 punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2021:39 av Leif Nordlander, Behörighetsprövning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att

1. i tjänst varande präst inte ska behöva behörighetsprövas på nytt,
2. en präst som inte har tjänst ska vid återgången i tjänst behörighetsprövas,
3. en kyrkoherde, efter genomgången kyrkoherdeutbildning eller minst fem års sammanhängande tjänst som kyrkoherde, ska anses behörig utan upprepad prövning så länge han/hon inte varit borta från tjänst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Bestämmelser om behörighetsprövning och yttrande vid anställning av präst finns i kyrkoordningens 34:e kapitel. När ansökningstiden för en ledigförklarad befattning som domprost, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt gått ut, ska den som har att besluta om tillsättningen översända ansökningshandlingarna till domkapitlet. Domkapitlet ska pröva de sökandes behörighet och yttra sig över de behöriga sökande (34 kap. 13 §). Vid tillsättning av präst i Svenska kyrkan i utlandet gäller särskilda bestämmelser (34 kap. 12 a §). Den enda tillsättning av präst som inte behöver underställas domkapitlet vad gäller behörighet att anställas på viss befattning är vikariat som är kortare än tre respektive sex månader.

Det finns även bestämmelser i kyrkoordningens 34:e kapitel om behörighetsprövning och yttrande vid anställning av diakon.

Villkor för behörighet

Domkapitlet prövar den sökandes behörighet dels att utöva uppdraget som präst, dels till den aktuella befattningen.

Av 34 kap. 8 § kyrkoordningen framgår att endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst enligt bestämmelserna i 31 kap. får vara anställd som präst. I 31 kapitlet finns bestämmelser om uppdraget som präst, bland annat på vilka grunder någon som inte har vigts till präst i Svenska kyrkans ordning utan är prästvigd i en annan kyrka av domkapitlet får förklaras behörig att utöva uppdraget som präst.

I 34 kap. 9–10 §§ kyrkoordningen finns de särskilda villkor som gäller för behörighet att anställas på olika befattningar som präst.

Behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning är den som har varit anställd som präst i Svenska kyrkan i minst tre år och har genomgått den utbildning som har fastställts av kyrkostyrelsen. Behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning är den som har varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, eller som vid tidpunkten för tillträdet av den sökta tjänsten kan antas ha fullgjort sådan anställning. Om särskilda skäl finns får domkapitlet medge undantag från dessa villkor.

För samtliga nämnda befattningar finns ett villkor att den som anställs ska ha förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön och från det villkoret kan inte undantag medges.

Domkapitlet kan enligt 34 kap. 11 § även ha uppställt särskilda villkor för en befattning som ska vara uppfyllda, exempelvis viss utbildning inom sjukhussjälavård för en anställning som sjukhuspräst.

Domkapitlets yttrande

Domkapitlet ska enligt 34 kap. 9–10 §§ även yttra sig över de behöriga sökandena till anställning som präst utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

När centralstyrelsen föreslog denna bestämmelse i kyrkoordningen angav styrelsen i sin skrivelse till kyrkomötet (CsSkr 1999:3, s. 2–49) att inte enbart uppfyllandet av vissa generellt utformade behörighetskrav ska ligga till grund för beslut om anställning utan att det också är viktigt med hänsynstagande till särskilda krav i den aktuella befattningen. För att församlingens verksamhet ska kunna bedrivas på bästa sätt är tillgången till kvalificerad och för uppgiften lämplig personal av största vikt. Det är angeläget att rekryteringar grundas på ett genomarbetat underlag. Centralstyrelsen menade att med hänsyn till domkapitlets roll som tillsynsorgan, inte bara över dem som har ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst utan också över församlingarna i deras fullgörande av sin grundläggande uppgift, är det motiverat att domkapitlet i det aktuella hänseendet tillförsäkras inflytande.

Domkapitlets yttrande kan ses i perspektiv av stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlingens liv. Till skillnad mot behörighetsprövningen är yttrandet inte bindande, men är avsett att vara ett stöd för det kyrkoråd som ska besluta om anställningen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:39.

Enligt utskottets mening är behörighetsprövningen i domkapitlet inför anställning av präster och diakoner en viktig ordning för att hålla samman kyrkan, utöva tillsyn över präster och församling och för att sambandet mellan stift-församling-präster/diakoner ska återspeglas i anställningsförfarandet. Regleringen om behörighetsprövning inför anställning kan i vissa fall medföra administration som framstår som onödig och tidsödande, exempelvis när samma präst återkommande anställs av en församling i kortare perioder. Utskottet menar dock att skälen för behörighetsprövningen väger tungt och att reglerna om när behörighetsprövning ska göras sammantaget är väl avvägda. Däremot kan delegationsmöjligheten framhållas, dvs. att domkapitlet inte alltid måste fatta beslut i plenum i beslut om behörighetsprövning och yttrande över präster och diakoner som söker anställning, utan kan delegera beslutsrätten (9 kap. 5 b § andra stycket punkten 2 kyrkoordningen). Därigenom kan tiden från att begäran om behörighetsprövning inkommer fram till att beslut fattas, i många ärenden bli betydligt kortare. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2021:39 ska avslås i sin helhet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:6

Pastoralteologiska prästutbildningar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:46 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att till skapa en möjlighet att fullt ut kunna tillgodoräkna sig andra pastoralteologiska utbildningar inför tjänst som präst i Svenska kyrkan än den som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Då utskottet inte ser något behov av att, som motionärerna önskar, till skapa några ytterligare eller andra möjligheter att kunna tillgodoräkna sig andra pastoralteologiska utbildningar än de undantagsmöjligheter som redan finns föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:46.

Motionens förslag

Motion 2021:46 av Kjell O Lejon m.fl., Pastoralteologiska prästutbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att det tillskapas möjlighet att fullt ut kunna tillgodoräkna sig pastoralteologiska utbildningar vid andra lärosäten, teologiska seminarier eller pastoralinstitut än enbart vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut inför tjänst som präst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Kyrkorättslig reglering

Av 31 kap. 6 § kyrkoordningen framgår, såvitt här är av intresse, att domkapitlet får i prästexamen pröva den som har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställts av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen har med stöd av kyrkoordningsbestämmelsen fattat beslut (SvKB 2013:12) om utbildning och praktisk tjänstgöring för att kunna prövas i prästexamen. Av bestämmelsen som kyrkostyrelsen beslutat om framgår att domkapitlet får i prästexamen pröva den som med godkänt resultat har genomgått Svenska kyrkans utbildning till präst och praktisk tjänstgöring enligt den av kyrkostyrelsen fastställda utbildningsplanen. Domkapitlet får vidare i prästexamen pröva den som med godkänt resultat har genomgått Evangeliska fosterlandsstiftelsens (EFS) prästutbildning för tjänstgöring som präst inom EFS enligt den av EFS antagna och av kyrkostyrelsen fastställda utbildningsplanen.

Av bestämmelsen framgår vidare att domkapitlet, om det finns särskilda skäl, får pröva någon i prästexamen som inte har genomgått någon av de angivna utbildningarna under förutsättning att han eller hon har motsvarande kunskaper och erfarenheter.

Den pastoralteologiska utbildningen för blivande präster i Svenska kyrkan

Den pastoralteologiska utbildningen är, såvitt avser präststudenterna, huvudsakligen samlad till ett så kallat slutår. För behörighet till det pastoralteologiska slutåret krävs bland annat att studenten har lägst magisterexamen med huvudområde inom kunskapsområdet teologi/religionsvetenskap samt att den sökande fullgjort och blivit godkänd på den pastoralteologiska grundkursen som är en introducerande del i den pastoralteologiska utbildningen och motsvarar tio veckors heltidsstudier. Studenterna läser kursen parallellt med akademiska studier men det är Svenska kyrkans utbildningsinstitut som ger den.

Det pastoralteologiska slutåret syftar till att integrera fackutbildning med pastoralteologi samt verksamhetsförlagd utbildning i församling. Syftet är att ge de kunskaper och färdigheter som krävs för anställning i Svenska kyrkans församlingar.

Prästutbildning vid Johannelunds teologiska högskola

Innan utbildningsreformen trädde i kraft den 1 augusti 2013, fanns det möjlighet att gå den pastorala profilutbildningen till präst, utöver de båda pastoralinstituten i Lund och Uppsala, även vid Johannelunds teologiska högskola i enlighet med den av kyrkostyrelsen beslutade kursplanen och lokal kursplan antagen av högskolans styrelse. Vid Johannelunds teologiska högskola erbjöds teologisk grundutbildning och pastoralteologisk utbildning integrerat. Från den nationella nivån lämnades ett ekonomiskt anslag till den pastoralteologiska utbildningen.

Johannelunds teologiska högskola erbjuder fortfarande utbildningar inom teologi på såväl grundnivå, högskole- respektive kandidatexamen, som avancerad nivå, magister- och masterexamen. För att kunna tjänstgöra som präst i Svenska kyrkan krävs dock, sedan 2013, att magister- eller masterexamen på Johannelunds teologiska högskola kompletteras med den pastoralteologiska grundkursen samt det pastoralteologiska slutåret vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Utbildningsreformen 2013

När den nationella nivån beslutade om en utbildningsreform och utbildningsinstitutets tillkomst innebar detta att den pastorala utbildningen för de fyra yrkesgrupperna samlades till utbildningsinstitutet. Enligt dåvarande Nämnden för utbildning, forskning och kultur var en av anledningarna till utbildningsreformen den tidigare genomförda högskolereformen, den så kallade Bolognaprocessen, som innebar att Sverige införde en ny utbildnings- och examensstruktur 2007 och anpassade den högre utbildningen till resten av Europa vilket i sin tur innebar att akademisk utbildning och pastoralteologisk utbildning inte kunde blandas på det sätt som tidigare gjorts (KsSkr 2012:2, bilaga 3: Svenska kyrkans utbildningar i framtiden). En annan motivering till utbildningsreformen var att samverkan mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del i studierna och skapa förutsättningar för lärande och samarbete. En utbildningsorganisation i egen regi skulle också ge möjlighet att utveckla kunskap och undervisning om vad pastoralteologisk kompetens är och hur lärande ska ske. Beslutet fick till följd att den pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut blev den enda pastoralteologiska utbildningen till präst i Svenska kyrkan.

Möjligheten till undantag

Det har under lång tid varit möjligt för domkapitlen att, om det finns särskilda skäl, pröva någon i prästexamen som inte har genomgått den utbildning som föreskrivs i de av kyrkostyrelsen fastställda utbildningsplanerna om han eller hon har motsvarande kunskaper och erfarenheter. Här har praxis mellan stiftet kunnat variera när det gäller benägenheten att pröva även kandidater som till exempel har läst en pastoralteologisk utbildning vid ett seminarium som har Anglikanska kyrkan som huvudman. Det har emellertid inte funnits någon officiellt antagen utbildningsväg för präster som tillgodogjort sig den pastoralteologiska utbildningsdelen vid andra utbildningsinstitutioner. Undantagsmöjligheten finns, som framgått ovan, fortfarande kvar, numera i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2013:12) om utbildning och praktisk tjänstgöring för att kunna prövas i prästexamen.

Utredning om Svenska kyrkans prästutbildning

Den 8 juni i år fattade kyrkostyrelsen beslut om direktiv för en utredning om Svenska kyrkans prästutbildning. Den pastoralteologiska utbildningen till präst ska utredas i syfte att ge förslag på utveckling och förändring av prästutbildningen utifrån prästens nyckelroll i församlingens arbete för att förmedla kristen tro och tradition i ett samhälle som förändras. Utredningen ska enligt direktiven innehålla förslag på en reviderad, alternativt ny, utbildningsplan för prästprogrammet med avseende på grundläggande utbildningskrav i teologi/religionsvetenskap och övriga behörighetsvillkor, målsättningar för utbildningen, dess omfattning, upplägg och innehåll samt övergångsregler. Uppdraget ska vara slutfört och redovisas skriftligen senast den 31 oktober 2022.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:46.

Enligt utskottets uppfattning torde det vara en given utgångspunkt att det finns tydligt angivna utbildningskrav för präster, likväl som det finns tydligt angivna utbildningskrav för till exempel läkare och lärare med flera yrkesgrupper. Utskottet konstaterar också att det, liksom för andra professioner i samhället, finns möjlighet att göra undantag från utbildningskravet. Domkapitlet får, om det finns särskilda skäl, pröva någon i prästexamen trots att han eller hon inte genomgått av kyrkostyrelsen föreskriven utbildning, förutsatt att personen i fråga har motsvarande kunskaper och färdigheter. Utskottet ser inte något behov av att, som motionärerna önskar, tillskapa några ytterligare eller andra möjligheter att kunna tillgodoräkna sig andra pastoralteologiska utbildningar.

Utskottet vill vidare framhålla att ett av syftena med den utbildningsreform som gjordes 2013 var att samla alla de fyra yrkesgrupperna till en gemensam pastoral utbildning i Svenska kyrkans egen regi. Som framgått ovan motiverades reformen bland annat av att samverkan mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del i studierna och skapa förutsättningar för lärande och samarbete. Enligt utskottets mening är det viktigt att fortsätta värna idén om att alla yrkesgrupperna ska utbildas tillsammans på utbildningsinstitutet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Claussen, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:7

Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:49 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att *dels* sammanställa en sammanhållen stegutbildning i arbetsmiljö-, arbetsrätts- och anställningsfrågor, som kan erbjudas förtroendevalda i samtliga stift, *dels*, efter framtagandet av en stegutbildning, tillsammans med stiftens kommunikerare detta till alla pastorat och församlingar som är arbetsgivare.

Utskottet menar att kraven på kompetens inom området arbetsrätt i första hand måste ställas på kyrkoherdar och andra med arbetsledande funktioner inom kyrkan och inte på de förtroendevalda. Vidare menar utskottet att det är Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som primärt har – och bör ha – ansvaret för såväl utbildningar som rådgivning inom området arbetsrätt. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:49 punkt 1
2. avslå motion 2021:49 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2021:49 av Mats Ludvigsson m.fl., Utbildning i hr-frågor för förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. sammanställa en sammanhållen stegutbildning i arbetsmiljö-, arbetsrätts- och anställningsfrågor, som kan erbjudas förtroendevalda i samtliga stift,
2. efter framtagandet av en stegutbildning tillsammans med stiftens kommunikerare detta till alla pastorat och församlingar som är arbetsgivare.

Bakgrund

2020 fanns det i Svenska kyrkan drygt 22 500 anställda omräknat till helårsanställda. Den helt övervägande delen har sin anställning i någon av de ekonomiska enheterna på lokal nivå (församlingar med egen ekonomi eller pastorat) som 2020 var drygt 600 till antalet. Arbetsgivarna på lokal nivå är av mycket varierande storlek. Från den största enheten med fler än 120 000 medlemmar till den minsta med knappt 600 medlemmar. Spannet av antalet anställda är också stort, alltifrån något fåtal anställda till flera hundra.

Sedan relationsförändringen 2000 gäller den allmänna arbetsrätten för samtliga Svenska kyrkans anställda. Därutöver gäller kollektivavtal som tecknas mellan Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som företrädare för arbetsgivarna (församling, pastorat, stift och den nationella nivån) och ett antal fackliga organisationer som företrädare för arbetstagarna.

Av 2 kap. 1 § kyrkoordningen framgår att församlingen ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet. Om en församling ingår i ett pastorat fullgör pastoratet enligt 2 kap. 5 § dessa uppgifter. Kyrkorådet är enligt 4 kap. 1 § församlingens eller pastoratets styrelse och har i denna egenskap arbetsgivaransvar med allt vad som följer av lagar och kollektivavtal. Kyrkorådet har som arbetsgivare enligt 3 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) också vidsträckta skyldigheter och ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder den också rådgivning och även vissa utbildningar inom områdena arbetsrätt och arbetsmiljö som är särskilt inriktade mot målgruppen förtroendevalda.

I kyrkoordningens uppräknade kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingens liv och av en god förvaltning i församlingar och pastorat” (10 kap. 3 §) vilket även kan omfatta stöd för att till exempel främja en god arbetsmiljö.

Kyrkomötet har tidigare behandlat en motion 2008:11 om att initiera en för Svenska kyrkan gemensam utbildning för alla ledare med arbetsgivaransvar. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav i sitt betänkande TU 2008:2 att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att anordna utbildningar för de kyrkliga arbetsgivarna och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2015 års kyrkomöte behandlades en motion i vilken bland annat hade föreslagits att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästkommande mandatperiod. Vid sin behandling av motionen anförde tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat följande.

Vad gäller kyrkostyrelsens möjligheter att ta fram ytterligare material för kyrkliga arbetsgivare vill utskottet framhålla att den arbetsfördelning mellan Svenska kyrkan och dess arbetsgivarorganisation som kyrkoordningen pekar ut innebär att det primärt är hos den senare som stödet i arbetsgivarfrågor finns. Stiftelsen kompletterar detta stöd framför allt i anslutning till genomförda kyrkoveal då det finns nyvalda ledamöter, genom att inom ramen för tillsyn och främjande uppmärksamma kyrkoråden på deras ansvar som arbetsgivare och genom att tillhandahålla viss information och utbildning.

Mot bakgrund av det anförda föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:49.

I likhet med motionärerna menar utskottet att det är viktigt att de som företräder arbetsgivarna inom Svenska kyrkan har kompetens och kunskap inom arbetsrätten.

Enligt utskottet är det emellertid viktigt att här skilja mellan församlingens ledning och dess styrande organ. Utskottet menar att krav på kompetens inom området arbetsrätt i första hand måste ställas på kyrkoherdar och andra med arbetsledande funktioner inom kyrkan. Även om det enligt utskottet kan vara av stort värde att även de förtroendevalda är förtrogna med arbetsrätten kan det enligt utskottet inte vara de förtroendevalda som ska bära kompetensen inom arbetsrätt. Utskottet kan därför inte se att det finns något behov av en utbildningsåtgärning som den som föreslås i motionen. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder redan idag utbildningar som särskilt är inriktade mot förtroendevalda. Många stift erbjuder också utbildningar inom området för nyvalda förtroendevalda.

Mot bakgrund av det anförda och då det enligt utskottets mening är Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som primärt har – och bör ha – ansvaret för såväl utbildningar som rådgivning inom området arbetsrätt, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Reservation till förmån för motion 2021:49. Då förtroendevalda på alla nivåer har arbetsgivaransvar gällande arbetsmiljö och arbetsrätt behöver detta arbete stärkas i enlighet med intentionen och förslag till beslut i motion 2021:49. Kompetens och förtroende kring arbetsgivaransvaret bland förtroendevalda stärker Svenska kyrkans hr-arbete och möjliggör bättre arbetsmiljöer och förtroendefulla relationer mellan förtroendevalda och anställda i Svenska kyrkan.

Linda Sjöo

Reservation 2

Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för motion 2021:49.

Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell och Jenny Thor

---

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:8

Folkkyrkoutredning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:62 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en folkkyrkoutredning med syfte att såväl teologiskt som ecklesiologiskt beskriva och definiera begreppet folkkyrka med bäring på Svenska kyrkan och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen i de avsnitt där Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund och folkkyrka beskrivs.

Samtalet om folkkyrkan och folkkyrkobegreppet behöver enligt utskottet hållas levande. Däremot menar utskottet, bland annat mot bakgrund av svårigheterna med att hitta en allmänt vedertagen definition som också kan stå sig över tid, att det inte torde vara möjligt och inte heller önskvärt att initiera en utredning med syfte att beskriva och definiera begreppet folkkyrka och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:62.

Motionens förslag

Motion 2021:62 av Sven Milltoft, Folkkyrkoutredning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en folkkyrkoutredning med syfte att såväl teologiskt som ecklesiologiskt beskriva och definiera begreppet folkkyrka med bäring på Svenska kyrkan och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen i de avsnitt där Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund och folkkyrka beskrivs.

Bakgrund

Folkkyrkotankens uppkomst och utveckling

Folkkyrkobegreppet har sitt ursprung i Tyskland och nådde Sverige via Danmark, där den evangelisk-lutherska kyrkan i 1849 års grundlag benämns ”den danske Folkekirke”. I början av 1900-talet började begreppet folkkyrka användas i Sverige i samtal om Svenska kyrkans identitet och uppdrag. Folkkyrkotanken fick sitt första genomslag bland teologer och präster från 1910-talet och framåt, först i Uppsala och något senare i Lund.

Folkkyrkotankar

Biskop Einar Billing (1871–1939, biskop i Västerås stift 1920–1939) formulerade den religiöst motiverade folkkyrkotanke som fick genomslag från 1930-talet. Det som enligt Billing gör kyrkan till folkkyrka är att den strävar efter att nå alla som bor inom rikets gränser med evangeliet om syndernas förlåtelse. Det gudomliga Ordet är grunden för kyrkan och förkunnelsen av Ordet är primärt i förhållande till den enskildes tro. För Billing är det just folkkyrkan i egenskap av nådemedelsinstitution, som är Guds pågående uppenbarelse i Sverige. Folket är objekt för Guds, genom kyrkan förmedlade, Ord.

Biskop Johan Alfred Eklund (1863–1945, biskop i Karlstad stift 1907–1938) såg en starkare koppling mellan det svenska folket och Guds uppenbarelse. Eklund förstod folkkyrkan som en enhet mellan Svenska kyrkan och svenska folket.

Enligt prästen och riksdagsmannen Harald Hallén (1884–1967) är innebörden av begreppet folkkyrka att det är folket som äger kyrkan och är dess agerande subjekt. Tolkningen har kommit att kallas den demokratiska folkkyrkotanken.

Biskop Manfred Björkquist (1884–1985, biskop i Stockholms stift 1942–1954) förenade i sin folkkyrkotanke arvet från den konfessionella lutherdomen och en individualistisk pietism. Björkquist lägger fokus på den enskilde inför nådemedlen och inte på en gemensam kyrkolära. Folkkyrkan ska genom evangelisation nå de enskilda människornas hjärtan och därigenom kristna det svenska folket. Björkquist betonar lekmanengagemanget och vikten av ett breddat ansvar för kyrkan.

Biskopsmotionen 1929

1929 lämnades en motion till kyrkomötet i vilken den religiöst motiverade folkkyrkotanken formulerades. Motionen var undertecknad av samtliga biskopar, med undantag av ärkebiskopen som på grund av sin ställning som kyrkomötets ordförande inte ansåg att han borde lägga förslag till kyrkomötet.

Motionen, som formellt gick ut på att kyrkomötet hos regeringen skulle begära en utredning om fritt utträde ur kyrkan, innehöll i realiteten ett reformprogram för Svenska kyrkans framtida relation till samhälle och stat. I motionen, som hade författats av Billing, argumenterades bland annat för att kyrkan måste bli mer självständig i förhållande till staten. Biskoparna menade att kyrkan varken fick förvandlas till en stats- eller kommunalfunktion eller reduceras till en medlemsförening. Man ville ha en folkomfattande kyrka, men ville samtidigt att svenska folket skulle få religionsfrihet med rätt till fritt utträde ur Svenska kyrkan. Biskopsmotionen bifölls av kyrkomötet, men föranledde ingen åtgärd från statsmaktens sida.

Nya beslutsstrukturer 1930

Redan året efter det att den så kallade biskopsmotionen lagts fram för kyrkomötet införde riksdagen ett partipolitiskt valsystem för Svenska kyrkan. Motiveringen för det var att församlingarna som hade ställning som kyrkliga kommuner också skulle styras på samma partipolitiska sätt som de borgerliga kommunerna. Även denna linje, som hade stöd i Halléns folkkyrkotanke, kallades folkkyrklig.

Ytterligare användning av begreppet

Begreppet ”folkkyrklig” har i vissa sammanhang också mera allmänt kommit att beteckna strävanden efter en samhällstillvänd kyrka med ”låga trösklar”, som är öppen och tillgänglig för alla. Folkkyrkligheten i denna mening kan betona kyrkans roll och möjligheter som traditionsbärare i samband med de kyrkliga handlingarna och de kyrkliga högtiderna.

Lagen om Svenska kyrkan

I lag (1998:1591) om Svenska kyrkan stadgas i 2 § att ”Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet.” Av lagförarbetena framgår att bestämmelsen, liksom 1 § samma lag, ger uttryck för Svenska kyrkans identitet (prop. 1997/98:116 s. 41). Inför relationsändringen var det viktigt att säkerställa att Svenska kyrkan behöll karaktären av öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet även om relationen till staten förändrades. Vid 1995 års kyrkomöte framhölls beträffande Svenska kyrkans identitet och begreppet öppen folkkyrka följande (2KL 1995:1 s. 25):

Enligt utskottets mening är den avgörande frågan vid ställningstagandet till regeringens skrivelse om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, om det är möjligt att bevara Svenska kyrkans identitet vid en relationsändring. Svenska kyrkans ställningstagande bestäms av hur hon ser på sin egen identitet, av hennes självförståelse. Hennes karaktär av öppen folkkyrka och nådesamfund har en centralt kristen motivering. Uppdraget är att överrätta evangelium i ord och handling till hela folket. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse; för den som hunnit kortare likaväl som för den som hunnit längre på trons väg.

I senare lagförarbeten framhålls att även om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ändras kommer Svenska kyrkan även i fortsättningen ha ansvaret för vissa viktiga samhällsliga uppgifter, exempelvis begravningsverksamheten, och mot denna bakgrund är det av vikt att den öppenhet hos Svenska kyrkan som ligger i folkkyrkokaraktären kan bevaras också när relationerna till staten förändras. Vidare anges att det hör till Svenska kyrkans öppna och demokratiska karaktär att kvinnor och män har samma möjligheter att ta ansvar och tjänstgöra i Svenska kyrkan och vidare att beskrivningen av Svenska kyrkan som en öppen folkkyrka är av sådan grundläggande betydelse för kyrkans identitet att den bör anges i lagen om Svenska kyrkan (prop. 1996/97:116 s. 41).

Kyrkoordningen

Begreppet folkkyrka nämns inte uttryckligen i någon bestämmelse i kyrkoordningen. I inledningen till sjätte avdelningen om kyrkotillhörighet återges dock det som anfördes vid 1995 års kyrkomöte om att ”Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg.”

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till kyrkomötet 2008 inkom en motion (2008:80) med förslag om att uppdraga åt kyrkostyrelsen att inom Svenska kyrkan initiera reflekterande, kompetenshöjande och identitetsstärkande samtal om innebörden av att vara folkkyrka i vår tid. I enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande 2008:12 beslöt kyrkomötet att bifalla motionen. I betänkandet konstateras att det för närvarande inte finns någon gemensam och bred reflektion inom Svenska kyrkan om innebörden av att vara folkkyrka och att det därmed även saknas relevant material i frågan. I sina överväganden anförde utskottet bland annat följande.

Vi lever i ett föränderligt samhälle och i en kyrka i utveckling. Församlingsinstruktionerna har lokalt initierat många intressanta samtal om Svenska kyrkans identitet som folkkyrka. Begreppet folkkyrka ger utrymme för många tolkningar och därför pågår en reflektion på många håll inom Svenska kyrkan, men ingen samlad reflektion.

Utskottet välkomnar motionen och menar att en inomkyrklig reflektion om vår folkkyrka bör ske sammanhållet och i samtalsform. Den bör snarast initieras, eftersom det finns en längtan och ett akut behov av att bearbeta församlingssynen.

Vid kyrkomötet 2010 återrapporterade kyrkostyrelsen med anledning av uppdraget i skrivelse KsSkr 2010:2 att kansliets forskningsenhet arrangerat ett symposium om kyrkosyn och Svenska kyrkans identitet idag och att det under hösten 2010 skulle hållas ett särskilt symposium med fokus explicit på folkkyrkobegreppet. Vidare anfördes att forskningsenheten perioden 2009–2011 skulle genomföra en studie rörande luthersk kyrkoidentitet i ett globalt perspektiv (*Challenges between partner churches within the LWF family*) och att en delstudie inom ramen för detta projekt skulle fokusera särskilt på de nordiska folkkyrkorna. Kyrkostyrelsen angav att skrivelserna från 2008 års kyrkomöte därmed var slutbehandlad.

Som en följd av uppdraget från 2008 års kyrkomöte genomförde den nationella nivån 2011 också ett projekt om folkkyrkan, tillsammans med Seglora smedja. Tre samtalsdagar hölls i Luleå, Västerås och Lunds stift. På seminarierna diskuterades vad det är att vara folkkyrka i dagens samhälle med syfte att fördjupa folkkyrkobegreppet så att det bättre kan svara mot kyrkans roll och uppgift i ett alltmer mångreligiöst Sverige. Inom ramen för projektet togs också boken *Folkkyrka nu?* fram. I boken presenteras erfarenheter och tankar från projektet. Boken delades ut till samtliga kyrkomötesledamöter vid kyrkomötet 2012.

Studier och forskning

Framtidsstudien Svenska kyrkan som folkkyrka

Innan relationsändringen år 2000 genomfördes Framtidsstudien Svenska kyrkan som folkkyrka, även kallad folkkyrkostudien, såsom ett led i processen att förbereda Svenska kyrkan för ett skiljande från staten. Avsikten med studien var att på ett djupgående sätt analysera Svenska kyrkans identitet och ställning som folkkyrka. Inom ramen för studien hölls flera seminarier, bland annat utifrån tematiken lekmannaskap och medias spegling av kyrka och samfund. Därtill genomfördes vid flera tillfällen de så kallade Olofsdagarna i Sigtuna innehållande seminarier och andra programinslag som fokuserade på flera aspekter av folkkyrkan. Folkkyrkostudien slutrapporterades i skrivelsen StSkr 1998:506, Framtidsstudien Svenska kyrkan som folkkyrka. Skrivelsen innehåller såväl rapporter som analyser från den breda reflektion som genomförts. I skrivelsen StSkr 1999:505 framhålls att Ombudsmötet beslutat att ta emot slutrapporten från folkkyrkostudien, men att beslutet inte varit förenat med några uppdrag till styrelsen, varför styrelsen avslutade ärendet.

Andra nyare publikationer

År 2012 publicerades boken *Folkkyrkotanken – innehåll och utmaningar* (Idestrom och Svenska kyrkans forskningsenhet). I boken presenteras studier av folkkyrkotanken som gjorts under åren 2002–2012.

Det pågår viss forskning i ämnet. Bland annat har stiftelsen Sverige och kristen tro ett pågående forskningsprojekt benämnt Folkkyrka i minoritet som syftar till att undersöka utmaningar och möjligheter i en ny situation när kyrkan inte längre omfattar "alla" (sskt.net). Projektet gav under 2020 ut sin första rapport *Svenska kyrkan som minoritetskyrka*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:62.

Inledningsvis noterar utskottet att beskrivningen av Svenska kyrkan som folkkyrka tillhörde det som inför relationsändringen ansågs identitetsbärande för kyrkan vilket är anledningen till att beskrivningen kom att införas i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Folkkyrkobegreppet och folkkyrkotanken har en lång historia, såväl i Svenska kyrkan som i andra kyrkor som karaktäriserar sig själva som folkkyrkor. I olika tider och sammanhang har olika aspekter av folkkyrkotanken kommit att stå i förgrunden och begreppet har därmed kommit att fyllas med skiftande innebörd.

Utskottet konstaterar att det har getts ut många böcker och artiklar om folkkyrkan. Åtskilliga studier och forskningsprojekt har ägnats åt att belysa dess olika aspekter. Folkkyrka är på detta och andra sätt ett begrepp vars innebörd kontinuerligt mejslas fram och utformas och utgör enligt utskottet ett gott exempel på hur teologi många gånger växer fram. Mot den bakgrunden är folkkyrka inte heller ett begrepp som utan vidare låter sig fångas i någon enkel definition.

Samtalet om folkkyrkan och folkkyrkobegreppet behöver enligt utskottet hållas levande. Däremot menar utskottet, mot bakgrund av vad som anförts ovan, att det inte torde vara möjligt och inte heller önskvärt att initiera en utredning med syfte att beskriva och definiera begreppet folkkyrka och föreslå tillägg och förtydliganden till kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeroth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för motion 2021:62.

Helena Nordvall och Margareta Nisser-Larsson

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:9

Gemensamma titlar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:77 med förslag att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att i sina kontakter med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation verka för att arbetsgivarorganisationen tar fram en lista med titlar för av kyrkoherdar delegerade uppgifter till andra medarbetare.

Utskottet konstaterar att frågan om gemensamma titlar för anställda som har fått uppgifter delegerade från kyrkoherden i första hand är en fråga för arbetsgivarna och för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och då utskottet inte anser att kyrkostyrelsen ska verka på det sätt motionären anger, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:77.

Motionens förslag

Motion 2021:77 av Leif Nordlander, Gemensamma titlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sina kontakter med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation verka för att arbetsgivarorganisationen tar fram en lista med titlar för av kyrkoherdar delegerade uppgifter till andra medarbetare.

Bakgrund

I kyrkoordningen finns i 34 kap. 1 § och 4 § bestämmelser om vilka befattningar som ska eller kan finnas för en församling respektive för ett stift och vilka benämningar dessa har. Befattningarna i församling som anges är kyrkoherde, komminister, kyrkomusiker och diakon. Domkapitlet ska besluta om befattningen som kyrkomusiker ska vara försteorganist, organist eller kantor. Befattningarna i stift som räknas upp är biskop, stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt, pastorsadjunkt, diakon och stiftsjurist. I den församling där stiftets domkyrka är belägen finns också befattningarna domprost och domkyrkoorganist (5 kap. 3 § och 34 kap. 2 §). För samtliga dessa befattningar finns det behörighetsvillkor för att kunna anställas. Beträffande kyrkoherde och domprost finns det även särskilda bestämmelser som anger uppgifter och befogenheter.

I kyrkoordningen regleras vissa befattningar i församling och stift men bestämmelserna torde inte nödvändigtvis uppfattas som en reglering av hur dessa befattningar ska benämnas. Vissa befattningar har ofta benämnts på ett annat sätt än i kyrkoordningen för att de är kopplade till arbete på en viss plats eller med speciella uppgifter.

Några exempel på detta är domkyrkokaplan, militärpräst, stiftsprost och sjukhusdiakon, befattningar som med kyrkoordningens terminologi är komminister, stiftsadjunkt och diakon. Förekomsten av andra benämningar än kyrkoordningens, både sådana som är hänförliga till att befattningen innebär att utföra chefsarbete och benämningar av annat slag har enligt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation generellt ökat inom flera yrkeskategorier i Svenska kyrkan.

Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat (2 kap. 9 §). Det ledningsansvar som kyrkoherden har hindrar inte att kyrkoherden delegerar den direkta arbetsledningen eller delar av den till någon annan av de anställda. I större församlingar och pastorat är det tvärtom nödvändigt. Med delegationsinstitutets karaktär följer att en delegering av en kyrkoherdes uppgifter både ges och kan återkallas av kyrkoherden. Kyrkoherden får också utse en präst som arbetar i en församling att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen (5 kap. 6 §). Ett sådant förordnande kan återkallas av kyrkoherden.

Vid kyrkomötet 2013 behandlades fyra motioner med förslag som gällde benämningar på befattningar som komminister med arbetsledande befattning, motionerna 2013:42, 63, 91 och 97. Läronämnden yttrade följande över motionerna, Ln 2013:11y.

Motionerna aktualiserar frågor om kyrkosyn jämte ledningsansvar och organisatorisk tydlighet. Det är möjligt från lärosynpunkt att välja olika tjänstebeteckningar så länge som de ger uttryck åt Svenska kyrkans självförståelse.

Hur en församling styrs och leds har läromässiga implikationer. När dessa frågor ska bearbetas är det principiellt viktigt att göra det utifrån ett församlingsperspektiv.

Läronämnden vill framhålla att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. I en sådan bearbetning är det nödvändigt att analysera hur tillsynen ska ske i en kyrka med en episkopal struktur och att behandla konsekvenserna när arbetsledaren inte är präst eller diakon.

Tillsyns- och uppdragsutskottet berörde i sitt betänkande TU 2013:8 vad motionärerna pekade på som en stor och ökande mängd olika tjänstetitlar på de befattningar som med kyrkoordningens terminologi är befattningar som komminister, framför allt de som har arbetsledaruppgifter. Utskottet uttryckte att det finns ett behov av enhetliga benämningar för befattningar inom kyrkan och föreslog att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas, vilket kyrkomötet också beslutade (KmSkr 2013:7).

Med anledning av kyrkomötesuppdraget genomfördes en kartläggning av existerande benämningar och därmed sammanhängande organisation av pastorat och församlingar. Efter att ha tagit del av kartläggningen beslutade kyrkostyrelsen 2017 att den präst som på kyrkoherdens delegation är ledamot i församlingsrådet i en församling och har ett ledningsuppdrag för den församlingen bör benämnas *församlingsherde* (2017-04-04 – 05, § 24).

För arbetet med gemensam lönestatistik använder sig arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna av befattningsklassificering. 2019 kom Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation överens med arbetstagarorganisationerna om en ny befattningsklassificering, BKSK 19 (befattningsklassificering Svenska kyrkan 2019). Befattningskoderna är sexsiffriga och de befattningar som ingår motsvarar de vanligaste tjänsterna inom Svenska kyrkan idag. I BKSK 19 görs en klassificering av arbetsuppgifter och ansvarstyp, dvs. vilket eller vilka ansvarsområden som den anställda har. För personer

som utför chefsarbete anges även ansvarsnivå. Vissa befattningar för präster och diakoner är sådana att ansvarsnivå alltid ska anges och de befattningarna är i BKSK 19 kyrkoherde, arbetsledande komminister, domprost och arbetsledande diakon. Det finns även andra befattningar där det är obligatoriskt att ange ansvarsnivå, men oavsett befattning ska ansvarsnivå alltid anges för en anställd som utför chefsarbete. I BKSK 19 är befattningsbenämningarna standardiserade och i vilken utsträckning andra benämningar på befattningarna används i församlingar och stift kan därför inte utläsas av statistiken.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:77.

Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterar att det såvitt känt tyvärr inte finns någon sammanställning över vilka tjänstetitlar som används inom Svenska kyrkan för att beteckna olika ledande befattningar, utöver de befattningar som räknas upp i kyrkoordningen. Tjänstetitlar anger mer eller mindre tydligt vilket ansvar och vilken uppgift befattningshavaren har och mer ovanliga titlar kan förekomma exempelvis i större församlingar och pastorat för att särskilja tjänster. Arbetsgivaren har stora möjligheter att välja benämningar på tjänster då det bara finns sådan reglering vad gäller ett fåtal befattningar. Utskottet har uppfattningen att en generell ökad flora av tjänstetitlar inom Svenska kyrkan inte är önskvärd, då otydligheten kan öka för gemene man om vad tjänsteinnehavarens uppdrag är. Frågan om gemensamma titlar för anställda som har fått uppgifter delegerade från kyrkoherden är enligt utskottet i första hand en fråga för arbetsgivarna och även för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Det torde vara arbetsgivarorganisationen som närmare kan överblicka behovet av mer enhetliga tjänstetitlar och vad som skulle kunna göras på området. Arbetsgivarorganisationen bedriver självständigt sin verksamhet och utskottet anser inte att kyrkostyrelsen ska verka på det sätt motionären anger, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:10

Stöd till kyrkoherdar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:79 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att analysera behovet av utökat stöd till kyrkoherdar i framför allt större församlingar.

Utskottet framhåller att stöd till kyrkoherdar främst är en fråga för stift och för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:79.

Motionens förslag

Motion 2021:79 av Margareta Andersson, Stöd till kyrkoherdar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att analysera behovet av utökat stöd till kyrkoherdar i framför allt större församlingar.

Bakgrund

Sedan 2013 gäller som villkor för att anställas som kyrkoherde eller domprost att ha genomgått en obligatorisk kyrkoherdeutbildning vars utbildningsplan är fastställd av kyrkostyrelsen. Villkoret framgår av 34 kap. 9 § kyrkoordningen liksom att domkapitlet vid sin prövning av behörigheten kan medge undantag om det finns särskilda skäl. Utbildningen har sedan 2007 getts genom 33 kurser i Uppsala och 15 i Lund. Den omfattar 15 högskolepoäng vilket motsvarar 10 veckors studier. Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen utvärderas kontinuerligt av de universitet som utbildningen sker i samverkan med samt av stift och nationell nivå. Utbildningens innehåll är i huvudsak organisationskunskap och kunskap om kyrkoordningen – om styrning, ledning och medarbetarskap – ledarskap i teori och praktik, arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor, kommunikation, grupprocesser, konflikthantering och verksamhetsutveckling (SvKB 2008:3).

Till 2015 års kyrkomöte inkom en motion om utökning av kyrkoherdeutbildningen (2015:6). Tillsyns- och uppdragsutskottet skriver bland annat i sitt betänkande TU 2015:2 att det krävs kontinuerlig fort- och vidareutbildning för att uppehålla sin kompetens som kyrkoherde och utvecklas i sitt uppdrag. Det är primärt arbetsgivaren som har ansvaret för att de anställda ges adekvata möjligheter till kompletterande utbildning. Stiftens har ett ansvar att driva utbildningsfrågor. I det arbetet såg utskottet det som angeläget och positivt att stiftens samverkar. Utskottet föreslog att kyrkostyrelsen med anledning av motionen skulle få i uppdrag att i samverkan med stiftens

pröva frågor om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

En arbetsgrupp med representation från några stift, biskopsmötet och kyrkokansliet beredde därefter frågan om kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar vilket dock inte utmynnat i någon gemensam utbildning. Stiftens har efterhand utvecklats stöd till kyrkoherdar av olika slag och det sker samverkan mellan stiftens kring dessa satsningar. Flera stift har årligen olika typer av ledarskapsprogram och fortbildning för både nya och erfarna kyrkoherdar med utbildning och seminarier vid enstaka tillfällen eller som sträcker sig över en längre tid. De fortbildningar som hålls är ofta en kombination av utbildning, erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande för att kyrkoherdar sinsemellan ska kunna vara ett stöd för varandra som kollegor med samma uppdrag. Stiftens erbjuder också, i olika utsträckning, mentorskap och handledning för kyrkoherdar i grupp och enskilt. Det är även vanligt att biskopen och kontraktsprostarna regelbundet samlar stiftets eller kontraktets kyrkoherdar.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation genomför olika utbildningar för kyrkoherdar. *Kyrkoherde idag* vänder sig till kyrkoherdar som varit i tjänst i upp till tre år och syftar till utveckling av förmågan till strategiskt ledarskap i samspel med medarbetare och förtroendevalda. Utbildningen genomförs i samverkan mellan arbetsgivarorganisationen och tre stift. *Ledarutveckling för kyrkoherdar* beskrivs som ett kvalificerat ledarutvecklingsprogram för kyrkoherdar som vill fördjupa sitt ledarskap med utgångspunkt i rollen som chef och ledare. *Mentorprogram för kyrkoherdar* utgör ett komplement till de mentorprogram som stiftens arrangerar och är ett samarbete mellan arbetsgivarorganisationen och Stiftelsen Minerva.

Inom ramen för Stiftelsen Fjellstedtska skolans fortbildningsverksamhet i Uppsala hålls även årligen *Kyrkoherdeforum*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:79.

Utskottet konstaterar att ledarskapsutveckling och chefsstöd är av stor betydelse för den som har ett komplext ledaruppdrag som kyrkoherdens. Det krävs kontinuerlig fort- och vidareutbildning för att uppehålla kompetensen som kyrkoherde och utvecklas i sitt uppdrag, samt ibland även annat stöd till exempel i form av handledning. Primärt är det arbetsgivaren som har ansvaret för att kyrkoherden liksom andra anställda ges adekvata möjligheter till kompletterande utbildning. Stiftens har inom ramen för sin främjande verksamhet ett ansvar för att stödja kyrkoherdarna och driva utbildningsfrågor, något som med fördel kan göras i samverkan mellan flera stift. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation har också inom sin verksamhet olika stödjande och fortbildande utbildningar för kyrkoherdar.

Att vara kyrkoherde i en stor församling eller ett stort pastorat ställer särskilda krav på ledarskap och utskottet konstaterar att det har utvecklats fortbildningar som kombinerar utbildning, erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande mellan kyrkoherdar. Utskottet får med hänvisning till den ansvarsfördelning som finns mellan de olika nivåerna i Svenska kyrkan och mellan Svenska kyrkan och dess arbetsgivarorganisation framhålla att det inte är en uppgift för den nationella nivån att utforma stöd till kyrkoherdarna. Frågan om stöd till kyrkoherdar är i första hand en fråga för stift och för arbetsgivarorganisationen. Med det anförda anser utskottet att motionen bör avslås.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Maria Johansson-Berg, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Claussion, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:11

Konsekvenser av ökad sekretess

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2021:94 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda konsekvenserna av de förändringar i kyrkoordningens 54 kapitel som kyrkomötet fattade beslut om 2020. Då det enligt utskottets mening inte är meningsfullt att utvärdera bestämmelsernas konsekvenser när de varit i kraft en så kort tid föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:94.

Motionens förslag

Motion 2021:94 av Eric Westroth och Daniel Engström, Konsekvenser av ökad sekretess

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av de förändringar man gjorde i kyrkoordningens 54 kapitel under kyrkomötet 2020 och vilka begränsningar dessa ändringar innebär för transparensen och informationsinhämtningen för oberoende granskande aktörer såsom forskare, journalister, författare samt medlemmar i Svenska kyrkan som önskar att följa upp Svenska kyrkans interreligiösa samarbeten.

Bakgrund

Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa arbete

Sedan år 2013 regleras Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund i ett eget kapitel (kap. 59) i kyrkoordningen som därtill ligger under en helt egen avdelning i kyrkoordningen (Fjortonde avdelningen: Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund). Regleringen i kapitel 59 – som till stor del utgörs av hänvisningsbestämmelser till andra kapitel i kyrkoordningen – ger en överblick och sammanfattning av de bestämmelser i kyrkoordningen som tar sikte på den ekumeniska verksamheten. I inledningstexten till kyrkoordningens fjortonde avdelning anges den teologiska grunden för Svenska kyrkans ekumeniska engagemang. Av inledningstexten framgår bland annat att det ekumeniska arbetet sker på nationell nivå, i stiftet och i församlingarna. Församlingsekumeniken pekas ut som särskilt betydelsefull mot bakgrund av att det är där kristna från olika sammanhang möts, vilket ger möjlighet till att både ta del av varandras traditioner och att samverka i olika uppgifter där möjlighet finns.

Det är kyrkostyrelsen som, enligt 10 kap. 3 § punkten 3, svarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund. Till detta hör även ansvaret för religionsdialog, vilket bland annat speglas i inledningstexten till kyrkoordningens 14:e avdelning som talar om att ”söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition”. Detta synsätt betonas även i det europeiska dokumentet Charta Oecumenica undertecknat i Strasbourg år 2001, vilket Svenska kyrkan förbundet sig till. Att frågan om interreligiös dialog är högaktuell har även lyfts av biskopsmötet som under år 2019 gav ut en reviderad utgåva av biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*.

De ekumeniska samarbeten som Svenska kyrkan har med framför allt Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet, ACT-alliansen, Europeiska kyrkokonferensen, Borgågemenskapen och Sveriges kristna råd, är bärande för den verksamhet som idag bedrivs inom ramen för det internationella arbetet. Sedan den 1 januari i år gäller den av kyrkostyrelsen beslutade Plattformen för ekumenik och interreligiös samverkan. Plattformen anger teologiska utgångspunkter, riktning och vägval för Svenska kyrkans engagemang under de närmaste fem åren. Plattformens inriktning och arbetets omfattning avser Svenska kyrkan på nationell nivå. Det ekumeniska arbetet som i övrigt utförs på nationell nivå syftar i huvudsak till att på olika sätt stödja Svenska kyrkans företrädare i olika ekumeniska och interreligiösa organ. Till detta arbete hör bland annat att arbeta med omvärlds- och ekumenisk analys, faktaunderlag och inte minst att föra dialog med andra kyrkor och samfund. Till arbetet hör även att anordna och delta i seminariedagar och olika möten såväl i Sverige som utomlands.

Handlingsoffentligheten och kyrkoordningens sekretessbestämmelser

Av 11 § lagen om Svenska kyrkan framgår dels att var och en har rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar, dels att denna rätt får begränsas bara om det är särskilt motiverat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller något synnerligen väsentligt intresse.

Begränsningar i rätten att ta del av kyrkans handlingar regleras i 54 kap. kyrkoordningen och merparten av dessa bestämmelser har sin motsvarighet i den lagstiftning som gäller allmänna handlingar. Med utgångspunkt i den offentlighetsprincip som gäller för Svenska kyrkan ska bestämmelserna i 54 kap. ge ett ändamålsenligt skydd för handlingar och uppgifter som av särskilda skäl inte bör vara offentliga. I begreppet ändamålsenligt skydd ligger också att inte fler uppgifter än nödvändigt ska omfattas av förbudsreglering, då huvudregeln är offentlighet.

Beträffande ändringar i 54 kap. gäller en särskild beslutsordning enligt 11 kap. 19 §. Beslutsordningen innebär att minst tre fjärdedelar av de röstande ska vara ense om beslutet. I annat fall får kyrkomötet ändra en sådan bestämmelse med enkel majoritet genom två likalydande beslut med mellanliggande val.

Alltsedan kyrkoordningens tillkomst har det i 54 kap. 8 § funnits ett förbud mot att inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission röja uppgifter om en samarbetspartners förhållanden i andra länder. Det har dock tidigare saknats sekretessbestämmelser i kyrkoordningen om förbud mot att lämna ut uppgifter om ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Beslutet på kyrkomötet 2020

Till förra årets kyrkomöte lämnade kyrkostyrelsen i sin skrivelse Ändringar i kyrkoordningen m.m. (KsSkr 2020:4), avsnitt 1, Några offentlighetsfrågor, bland annat

förslag till nya kyrkoordningsbestämmelser i syfte att åstadkomma ett sekretesskydd för uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Kyrkostyrelsen föreslog att en ny bestämmelse, 54 kap. 8 b §, skulle införas som stadgar ett förbud mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Förbudet skulle gälla om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att det är till skada för dessa förbindelser.

Vidare föreslog kyrkostyrelsen att det i paragrafens andra stycke skulle införas ett förbud mot att i övrigt röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om uppgifterna är hänförliga till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Bestämmelserna är avsedda att kunna tillämpas på alla nivåer inom Svenska kyrkan.

Som motiv för att införa ett skydd för uppgifter hänförliga till kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser framhöll kyrkostyrelsen att de dialoger som förs ofta rymmer information om den andra organisationens eller kyrkans inre liv och förhållanden och att, för att dessa samarbeten och dialoger ska ge önskade resultat, inte alla uppgifter som hanteras i dessa sammanhang kan vara offentliga. Man anförde vidare att dialogerna i mångt och mycket påminner om diplomatiska samtal och att det i det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska förbindelsen skadas. Mot bakgrund härav ansåg kyrkostyrelsen att det fanns behov av en särskild bestämmelse som skyddar denna typ av uppgifter och där utgångspunkten – på grund av karaktären på de uppgifter som förekommer i det ekumeniska samarbetet – behövde vara ett omvänt skaderekvisit. Ett omvänt skaderekvisit innebär att uppgifterna som utgångspunkt ska hemlighållas och bara får lämnas ut om det står klart att så kan ske utan att det är till skada för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Kyrkostyrelsen anförde vidare att den nya bestämmelsen om förbud mot att röja uppgifter i Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet även borde innehålla en särskild reglering till skydd för enskilda som deltar i denna verksamhet, då de förbindelser som redogjorts för ovan ibland sker på individnivå snarare än med en specifik kyrka eller ett samfund. Det kunde, enligt kyrkostyrelsen, också i övrigt finnas behov av att skydda uppgifter om enskilda. För att inte bestämmelsen ska stadga ett mer långtgående skydd än nödvändigt borde, menade kyrkostyrelsen, skyddet i detta avseende – till skillnad mot regleringen om förbindelser i första stycket – gälla med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att offentlighet ska gälla som utgångspunkt för uppgifterna. Det innebär att en uppgift får hemlighållas endast om det finns någon särskild anledning att anta att ett utlämnande av uppgiften skulle kunna vara till skada eller men för berörd person eller någon till denne närstående.

Beträffande förslagets konsekvenser anförde kyrkostyrelsen i sin skrivelse följande.

Förslagen om skydd för uppgifter inom ekumenisk och interreligiös verksamhet kan förväntas främja förtroendefulla och öppna samtal och därmed underlätta för dialog med andra kyrkor och samfund.

I motion 2020:26 föreslogs kyrkomötet avslå de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i 54 kap. 8 b §. Motionärerna menade att Svenska kyrkans verksamheter bör präglas av öppenhet och offentlighet så långt det är möjligt. Att utforma generella förbud mot utlämnande av uppgifter gällande Svenska kyrkans verksamheter, menade motionärerna, försvårar inte bara insyn och granskning av verksamheterna utan riskerar även att späda på misstänksamhet mot kyrkan och dess företrädare. Motionärerna framhöll vidare att beslut att sekretessbelägga vissa uppgifter riskerade att accelerera

antalet medlemsutträden. Man menade också att eftersom Svenska kyrkan uppstår en inte föraktfull summa pengar från offentliga myndigheter i sitt arbete, till exempel från Sida och i förlängningen då även från svenska skattebetalare som valt att inte vara medlemmar i Svenska kyrkan, borde kravet på öppenhet och offentlighet väga ännu tyngre.

I sitt betänkande över kyrkostyrelsens förslag och motionen, TU 2020:1, konstaterade utskottet att på samma sätt som offentligheten för handlingar inom Svenska kyrkan är grundläggande, är det för flertalet andra trossamfund självklart att någon offentlighetsprincip inte gäller för samfundets handlingar. I ekumenisk och interreligiös verksamhet fanns det, menade utskottet, situationer där den handlingsoffentlighet som Svenska kyrkan annars tillämpar blir ett avgörande hinder för kontakt och dialog med andra trossamfund. Förändringar i omvärlden påverkar också på så sätt att delar av denna verksamhet behöver kunna ta hänsyn till en ökad hotbild mot personer eller grupper med viss religionstillhörighet. När det gällde skyddet i 54 kap. 8 b § för uppgifter som gäller Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser delade utskottet kyrkostyrelsens bedömning att det inom det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska relationen skadas. Utskottet anslöt sig i denna del till de skäl som kyrkostyrelsen hade anfört för förslaget och föreslog kyrkomötet att, med endast en ändring av redaktionell art, anta förslaget till ändring i kyrkoordningen samt att avslå motion 2020:26. Detta blev också kyrkomötets beslut (KmSkr 2020:12).

Till utskottets betänkande fogades en reservation i vilken reservanten, såvitt gällde frågan om utökad sekretess för uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet och samarbeten med utländska organisationer samt ekumeniska och interreligiösa samarbeten, reserverade sig mot utskottets förslag till beslut till förmån för bifall till motion 2020:26.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:94.

När utskottet förra året behandlade frågan om införande i kyrkoordningen av sekretessbestämmelser till skydd för uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser gjordes bedömningen att det fanns goda skäl att införa en sådan sekretessgrund. Utskottet kunde konstatera att utan de föreslagna sekretessbestämmelserna skulle väsentliga förutsättningar saknas för att skydda enskilda personer. Utskottet menade vidare att det var nödvändigt för att angelägna verksamheter ska kunna bedrivas och dialoger komma till stånd och utvecklas. Utskottet har inte ändrat sitt ställningstagande i grundfrågan.

Utskottet vill framhålla att de sekretessbestämmelser som kyrkomötet beslutade om 2020 endast har varit i kraft i drygt nio månader vilket enligt utskottet är en alltför kort tid för att det ska vara meningsfullt att utvärdera bestämmelsernas konsekvenser för kyrkans transparens och för möjligheten till informationsinhämtning för oberoende granskare.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen ska avslås.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Stig Eriksson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Claussion, Linda Isberg, Sten Janson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:12

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 23 juni 2021 beslutat om verksamhetsberättelse för 2020 och överlämnat den till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Ansvarsnämnden) är enligt 10 kap. 8 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Vid utgången av 2020 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 45 biskopar inklusive stiftsbiskoparna. Härtill ska nämnden pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Ansvarsnämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2020

I verksamhetsberättelsen för 2020 redovisar Ansvarsnämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt. Inriktningen är att mediantiden för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning.

Under året inkom tolv ärenden. Sju av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior och tre var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året tio av dessa ärenden samt fyra ärenden som inkom under 2019. Antalet inkomna ärenden var ungefär samma som antalet ärenden som inkom 2019. Det saknas skäl att anta att ärenden under 2021 kommer att bli fler i förhållande till 2020.

Utifrån sitt perspektiv ser Ansvarsnämnden för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Ansvarsnämnden har under året följt de frågor som har aktualiserats genom stiftsstyrelsens i Härnösands stift beslut och åtgärder beträffande stiftsbiskopen. Nämnden kommer även fortsättningsvis att följa utvecklingen av de kyrkorättsliga frågor som kan komma att övervägas av kyrkomötet angående biskopars anställning och förutläggningar att avsluta biskopars anställningar i framtid.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för 2020. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

TU 2021:12

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2021:13

Verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 30 juni 2021 beslutat om verksamhetsberättelse för 2020 och överlämnat den till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Överklagandenämnden) är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3, s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Överklagandenämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2020

I verksamhetsberättelsen för 2020 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har

för budgetåret 2020 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att mediantiden för ärenden att avgöras genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under 2020.

Verksamhetsberättelsen redovisar antalet inkomna ärenden för vart och ett av åren 2017–2020 samt varifrån ärendena inkommit. För samma tidsperiod redovisas antalet avgjorda ärenden inom respektive ärendetyp.

Antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2020 har varit något fler än under 2019. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Av de 32 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2020 har utgången i fyra av besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts, helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För 2019 var motsvarande siffra sex av 32 slutliga beslut. Totalt avgjorde nämnden 51 ärenden 2020 jämfört med 44 ärenden 2019.

Utifrån sitt perspektiv ser Överklagandenämnden för närvarande inte några behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2020 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Överklagandenämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2020. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.